

58 – באיברים שאינם עיקר הכפרה, אימא מודו לרבי אליעזר, שתולים
59 שהבעל מום כבר הוקרב, ושאר האיברים הם איברי תמימים. מסיקה
60 הגמרא: צריכא – לכן צריכה המשנה לכפול את מחלוקתם.
61 הגמרא מביאה משנה בדין נתערבה טיפת מים בצלוחית של מי
62 חטאת ודנה בשיטת רבי אליעזר שהובאה בה אם סובר יש בילה או
63 אין בילה, ולהלן (ע"פ) מביאה הגמרא ראייה ממשנתנו: תגן התם –
64 שנינו במסכת פרה (פ"ט מ"א), צלוחית של מי חטאת, שנפלו לתוכה
65 מים כל שחו – כמות מועטת של מים שאינם מי חטאת, כיצד יזה על
66 הטמא ויטהרו כדן, רבי אליעזר אומר, יזה שתי הזאות. וחקמים
67 פוסקין את כל מי החטאת שבצלוחית.
68 הגמרא מבררת את סברת רבי אליעזר וחקמים: בשלמא רבנן קברי
69 – מובנת שיטת רבנן שפסלו את כל המים, כי אף שסוברים יש בילה
70 – כל שני דברים לחים שנתערבו אני תולה שנבללו היטב, ובכל טיפה
71 יש משניהם, שלפי זה היה להם להכשיר את המים, שהרי בכל הזאה
72 יהיו גם מי חטאת, מכל מקום פסלו, היות וסוברים שתזאה צריכה
73 שיעור – יש שיעור לכמות טיפת ההזאה, וכשהם מעורבים אין
74 בהזאה כשיעור, כי יש בה גם מהפסול, וגם אין מצטרפין להזאות –
75 אין מצרפים את השיעור משתי הזאות, ולכן לא יועיל שיהו שתי
76 הזאות.
77 אלא רבי אליעזר שמתיר בשתי הזאות, מאי קסבר, אי קסבר אין
78 בילה – אין ודאות שבכל טיפה יש גם מהמי חטאת, פי [אשר] מה
79 שתי הזאות מאי הוי – מה התועלת בזה, דילמא תרנויהו מאי קא
80 מוי – שמא שתי ההזאות הם מהמים שנפלו.
81 אלא צריך לומר שקא קבר יש בילה, ודאי שבכל הזאה יש מהמי
82 חטאת. אך עדין צריך לברר את שיטתו, כי אי קסבר אין הזאה
83 צריכה שיעור, ודי במשהו, למה לי שתי הזאות, הרי גם באחת ודאי
84 מעורב משהו מהמי חטאת, אלא קסבר הזאה צריכה שיעור,
85 והצריך שתי הזאות כדי שיעטוף משניהם שיעור הזאה. אך גם בזה
86 צריך לברר את שיטתו, ואי קסבר אין מצטרפין להזאות – אין
87 מצרפים את השיעור משתי הזאות, פי מזה שתי הזאות מאי הוי,
88 ואי נמי – ואפילו תאמר שסובר שמצטרפין להזאות, מי יימר דקלא
89 ליה שיעורא – מהיכן נדע בודאות שבשתי ההזאות יחד יש שיעור
90 הזאה, יתכן שרובם של שתי ההזאות הם מהמים שנפלו, ובמי חטאת
91 שמעורבים בהם אין כדי שיעור הזאה, והיה לו או להכשיר בהזאה
92 אחת, או לפסול אפילו בשתי הזאות.
93 הגמרא מביאה שלשה ביאורים בשיטת רבי אליעזר. ביאור ראשון:
94 אמר ריש לקיש, לעולם – באמת ניתן לפרש שרבי אליעזר סובר יש
95 בילה, והזאה צריכה שיעור, וגם סובר שמצרפים משתי הזאות,
96 ומשום כך הצריך שתיים, ומה שהוקשה לרבי אליעזר לעיל 'מי יימר
97 דמלא ליה שיעורא', כלומר שגם בשתי הזאות אין ודאות שיש בהן
98 שיעור הזאה, מתורץ כך, והכא במאי עסקינן, פגון שנתערבו
99 שיעור הזאה אחת מהמים הפסולים להזאה, בשיעור הזאה אחת
100 מהמי חטאת, ובכגון זה כשיהו שתי הזאות ודאי יש שיעור הזאה
101 אחת של מי חטאת, שהרי שיעור המים הפסולים הוא רק כשיעור
102 הזאה אחת. לכן אמר שיהו על הטמא שתי הזאות, דהיינו את כל
103 המים הנמצאים כעת בצלוחית, ומצרפים משתי ההזאות יחד שיעור
104 הזאה.
105 ביאור שני: רבא אמר, לעולם סובר רבי אליעזר יש בילה, והזאה
106 אין צריכה שיעור, ובהזאה אחת היה לו להטהר, שהרי בודאי יש
107 בה כל שהו מי חטאת, וקנסא דקנסו רבנן והצריכוהו להוות שתי
108 הזאות, פי היכי דלא משתירש ליה – כדי שלא ירויח מהתערבות,
109 כשיהיו לו על ידה יותר מי חטאת.
110 ביאור שלישי: רב אשי אמר, לרבי אליעזר 'הזאה אין צריכה שיעור'
111 וכרבא. אך חולק עליו במה שאמר ששתי הזאות הם משום קנס,
112 ומדייק את המשנה כך, [מים כל שחו תגן] – האופן שנידון במשנה
113 הוא דווקא 'שנפלו לתוכה מים כל שהו', אך בנפלו יותר מכך, לא
114 יועילו שתי הזאות, ואין בילה, ואם כן בהזאה אחת יתכן שכולה
115 מים פסולים, לכן יזה שתי הזאות, וודאי יש בהזאותיו מי חטאת,

1 המשנה מבארת את דין תערובת דמים החלוקים במספר המתנות
2 שניתנות מהם: דמים הניתנין במתנה אחת, שנתערבו בניתנין
3 במתנה אחת, כגון דם בכור, שנתערב בדם מעשר או בדם בכור
4 אחר, הן נתערבו הדמים, והן נתערבו הכוסות, ונתנו במתנה אחת
5 (מזון), מפני שהדמים נבללו היטב ובכל טיפה שנותן יש משני
6 הדמים, וכן בנתערבו הכוסות, זורק מכל כוס מתנה אחת.
7 דין נוסף: הניתנים במתן ארבע, שנתערבו בניתנים במתן ארבע, כגון
8 דם עולה בדם שלמים, ונתנו במתן ארבע.
9 דין נוסף: הניתנים במתן ארבע, כגון עולה, שנתערבו בניתנים
10 במתנה אחת, כגון בכור, רבי אליעזר אומר, ונתנו במתן ארבע,
11 וראים את הניתנים במתנה אחת בשלש המתנות המיותרות כאילו
12 הם מים, ולכך אינו עובר על 'בל תוסיף'. רבי יהושע חולק ואומר,
13 ונתנו במתנה אחת, ויוכשר גם הניתן במתן ארבע, משום שבדיעבד
14 די במתנה אחת, ולא ינתנו במתן ארבע, משום שסובר שאין אומרים
15 וראים את הניתנים במתנה אחת כאילו הם מים, ואם כן יעבור על כל
16 תוסוף.
17 משא ומתן שהיה בין רבי אליעזר לרבי יהושע בזה: אמר לו רבי
18 אליעזר לרבי יהושע, לשיטתך, הרי כשנותן אחת מדם הניתנים במתן
19 ארבע, הוא עובר על כל התרע. אמר ליה רבי יהושע, ולשיטתך,
20 הרי כשנותן ארבע מדם הניתנים במתנה אחת, הוא עובר על כל
21 תוסוף. אמר לו רבי אליעזר, לא נאמר כל תוסוף אלא כשהוא –
22 הדם הניתן במתנה אחת, הוא בעצמו ונותנו במתן ארבע, אבל
23 כשנותנו במתן ארבע מפני דם אחר המעורב בו, אינו עובר. אמר לו
24 רבי יהושע, אף לא נאמר כל התרע אלא כשהוא בעצמו, אבל
25 כשנותנו במתנה אחת, מפני דם אחר המעורב בו, אינו עובר.
26 רבי יהושע ממשיך לבאר את שיטתו: ועוד אמר רבי יהושע,
27 בשנתת ארבע מהניתן באחת, עברת על כל תוסוף, וגם עשית
28 מעשה בידך בניתנת שלש מתנות יתירות, אבל בשלל את מהניתן
29 בארבע אלא מתנה אחת, אכן עברת על כל התרע, ואולם לא עשית
30 מעשה בידך.
31 גמרא
32 שנינו במשנתנו, נתערבו כוס של דם בעל מום עם כוסות של דם
33 תמימים, רבי אליעזר אומר, אם נזרקה אחת מהכוסות ניתן לזרוק גם
34 את השאר, וחקמים אומרים, אפילו אם נזרקו כל הכוסות חוץ מאחת,
35 הותרת לא תזרוק. רבי אלעזר מבאר באיזה אופן הכשיר רבי
36 אליעזר: אמר רבי אליעזר, לא הכשיר רבי אליעזר אלא כשזרק
37 את שאר הכוסות שנים שנים, שבאופן זה ודאי יש בכל נתינה כוס
38 אחת כשירה, אבל לזרוקם אחד אחד, לא הכשיר.
39 רב דימי מקשה על דברי רבי אלעזר: מתיב רב דימי, שנינו
40 במשנתנו וחקמים אומרים אפילו קרבו פולין חוץ מאחד מן
41 ישפך לאמה, ולרבי אלעזר, מדוע נטנו דברי רבנן שאסרו, באופן
42 שנתרה רק כוס אחת, הרי לדבריו גם רבי אליעזר מודה שכאשר
43 נותרה רק כוס אחת, תישפך לאמה.
44 מתרצת הגמרא: אמר ליה רבי יעקב לרבי ירמיה בר תחליפא,
45 אסברא לך – אתרץ לך, מאי אחד, וזג אחד – אף מה שאמרו חכמים
46 'חוץ מאחד', היינו חוץ מזוג אחד, כלומר שאפילו אם נשאר זוג אחד
47 של כוסות, ישפכו לאמה.
48 הגמרא מבארת מדוע כפלה המשנה את מחלוקת חכמים ורבי
49 אליעזר הן באיברים (לעיל ע"פ), והן בדם: וצריכא – המשנה הוצרכה
50 לכפול את המחלוקת, דאי אתמר בהא – שאם היתה שנית רק
51 באיברים, היינו סוברים שדווקא בהא – באיברים קאמר רבי אליעזר
52 שניתן להקריב את השאר, משום דאיתעביד ביה בפרתו – כיון
53 שהדם שהוא עיקר הכפרה נזרק כהלכתו, לכן לא נדקדק בהקרבת
54 הבשר, אבל בהא – בדם, אימא מודי להו לרבנן – היינו אומרים
55 שרבי אליעזר מודה לרבנן שלא יזרקו את השאר, שלא להקריב את
56 עיקר הכפרה בספק פסול. ואי אתמר בהא – רק בדם, היינו סוברים
57 שבהא – דווקא בדם קאמר רבנן שאין לזרוק את השאר, אבל בהא

המשך ביאור למס' זבחים ליום שבת קודש עמ' א

1 משום שיש כאן רק כל שהו מהפסולים, ואף להזאה די בכל שהו
2 שהרי סובר שאין צריכה שיעור, וכל אחת מההזאות אינה יכולה
3 להיות קטנה משיעור כל שהו.
4 הגמרא מקשה על פירושו של ריש לקיש: מִיִּתְיָבִי, שנינו בברייתא
5 (תוספתא פרה פ"ט ה"ג), מים פסולים שנפלו לצלוחית של מי חטאת, כל
6 המים שבצלוחית פסולים להזאה. רַבִּי חוּלֵק וְאֹמֵר, לְדַבְרֵי רַבִּי

7 אֲלֵעֶזֶר שסובר במשנה שמי חטאת שנתערבו בהם מים פסולים, מזה
8 שתי הזאות ונטהר, הַזֹּאֵה כֹּל שֶׁהוּא מְטַהֶרֶת, וְהַזֹּאֵה אֵין צָרִיכָה
9 שִׁיעוּר. וכן סובר שְׁתֵּי הַזֹּאֵה שֶׁמִּחֲצָה מִמֶּנָּה בְּשֵׁר וּמִחֲצָה פְּסוּל, כשרה,
10 ואין אומרים שמטהרת רק כשכולה מי חטאת. וקשה לריש לקיש
11 שאמר שלרבי אליעזר 'הזאה צריכה שיעור'.

45 שעלו לו הנתינה למעלה לעיקר החטאת, והנתינה למטה לעיקר דם
 46 העולה ולשיירי דם החטאת. ואם לרבי אליעזר אין בילה, מדוע
 47 שניהם כשרים, שמא נתן למעלה רק מדם העולה, ולמטה רק מדם
 48 החטאת.
 49 מתרצת הגמרא: באמת יתכן שלרבי אליעזר אין בילה, והכא נמי –
 50 ואף את ברייתא זו תפרש בריבא עליונים וקא יהיב למעלה שיעור
 51 תחתונים ועוד, שבאופן זה ודאי נתן למעלה מדם העליונים, אף אם
 52 אין בילה ולרבי אליעזר אכן רק החטאת כשרה.
 53 מקשה הגמרא: [והא 'אלו ואלו עלו לו' קתני] – שנינו בברייתא,
 54 ולכאורה 'אלו ואלו מודים' נאמר גם על זה, דהיינו ששניהם מודים
 55 שהנתינה למעלה ולמטה עלו לו, ואם רבי אליעזר סובר אין בילה,
 56 לא היה לו להכשיר את העולה, כי שמא כל דם העולה ניתן למעלה.
 57 מתרצת הגמרא: באמת יתכן שלרבי אליעזר אין בילה, מי קתני –
 58 האם נשנה בסיפא אלו ואלו מודים שאלו ואלו עלו לו, והרי אלו
 59 ואלו עלו לו בסתם קתני, אלא אכן סיפא אהאן – באה ללמד
 60 ששניהם כשרים רק לשיטת רבנן, דאמרי יש בילה, ולכן בודאי
 61 מעורב בוריקה למטה גם מדם העולה, ועלתה הוריקה לשם שניהם,
 62 אבל לרבי אליעזר שסובר אין בילה, אכן תועיל הוריקה למטה רק
 63 לשיבת שיירי החטאת ולא לעולה.
 64 הגמרא מקשה לרב אשי ממשנתנו: תא שמע, שנינו במשנתנו (לעיל
 65 *עמ*), דמים הניתנין במתנה אחת, שנתערבו בנייתנין במתנה אחת,
 66 כגון דם בכור שנתערב בדם מעשר, ונתנו הדמים המעורבים במתנה
 67 אחת, ותעלה נתינה זו עבור שני הדמים. מקשה הגמרא: ואי אמרת
 68 שלרבי אליעזר אין בילה, אמאי [מדוע] ונתנו במתנה אחת ויועיל
 69 לשני הדמים, דילמא מהאי קריוב ומהאי לא קריוב – שמא בנתינה
 70 זו עלה בידו מדמו של קרבן אחד, ומדם השני לא נתן כלל.
 71 מתרצת הגמרא: באמת יתכן שלרבי אליעזר אין בילה, ואת משנתנו
 72 נפרש כגון שנתערבו אחת באחת – באופן שנתערב שיעור מתנה
 73 אחת מדם מעשר, בשיעור מתנה אחת של דם בכור, ובכלי יש כעת
 74 שיעור של שתי מתנות בלבד והכחן זורק אותם בשתי זריקות, ומה
 75 שהמשנה שנתה 'נתנו במתנה אחת', היינו מתנה אחת לכל קרבן.
 76 הגמרא מקשה לרב אשי מהדין השני במשנתנו: שנינו במשנה, דם
 77 הזקוק למתן ארבע [ועולה], שנתערב בדם אחר הזקוק למתן ארבע
 78 [שלמים], ינתנו במתן ארבע, ולרב אשי שפירש שלרבי אליעזר אין
 79 בילה, כיצד נדע בודאות שאכן נתן ארבע מתנות משני הדמים.
 80 מתרצת הגמרא: תא נמי – אף כאן תפרש שנתערבו שיעור ארבע
 81 מתנות מהעולה, בשיעור ארבע מתנות מהשלמים, והכחן נוהן על
 82 המזבח פעמיים שתי מתנות שהם ארבע ומסיים את כל הדם שנמצא
 83 בכוס.
 84 הגמרא מקשה לרב אשי מדין נוסף המובא במשנתנו: שנינו במשנה,
 85 דם הזקוק למתן ארבע [ועולה], שנתערב בדם הזקוק למתנה אחת
 86 [בכור], [רבי אליעזר אומר, ונתנו במתן ארבע], וקשה לרב אשי
 87 שפירש שלרבי אליעזר אין בילה, כיצד נדע בודאות שנתן מדם
 88 שניהם.

1 הגמרא מקשה גם על פירושו של רב אשי: ועוד תניא בברייתא
 2 (בהרי"א), דמים הניתנין למעלה מחוט הסיקרא [חטאת בהמה],
 3 שנתערבו בדמים הניתנין למטה מחוט הסיקרא [עולת בהמה], רבי
 4 אליעזר אומר ויתן תחילה את דם התערובת למעלה, והתחתונים
 5 עלו לו – ותועיל הנתינה אף עבור וריקת דמים התחתונים, כשיתן
 6 את שאר הדם למטה כדין שפיכת שיירי ליסוד [שהוא למטה מחוט
 7 הסיקרא]. מקשה הגמרא: ואי אמרת שלרבי אליעזר אין בילה
 8 כשיטת רב אשי, אמאי עלו לו – מדוע עלתה הוריקה שלמעלה
 9 עבור החטאת, הרי יש לחוש דילמא קריוב – שמא נתן מדם
 10 העליונים למטה במוקומו, ודם התחתונים לבדו ניתן למעלה,
 11 והחטאת לא הוכשרה, וכיון שהכשיר רבי אליעזר, משמע שסובר יש
 12 בילה.
 13 מתרצת הגמרא: ניתן לפרש שרבי אליעזר סובר אין בילה כרב אשי,
 14 והכא כמאי עסקינן – כאן בברייתא במה מדובר, כגון דאיכא ריבא
 15 עליונים – שהרוב בתערובת הוא מהעליונים, וקא יהיב למעלה
 16 שיעור תחתונים ועוד – והכחן נתן למעלה כשיעור כל דם
 17 התחתונים שבתערובת, ומעט יותר, ובאופן זה ודאי היה בוריקה
 18 למעלה משהו מהעליונים, שאפילו אם נתלה שכל דם התחתונים
 19 נורק למעלה, הרי יש בוריקה יותר מכל דם התחתונים שבתערובת.
 20 מקשה הגמרא: תא [הרי] תחתונים עלו לו' קתני – שנינו בברייתא,
 21 ואם אכן נתן כשיעור כל התחתונים למעלה [ואין בילה], שמא נתן
 22 שם את כל דם התחתונים. מתרצת הגמרא: לשם שיירי – אכן כוונת
 23 הברייתא בזה היא שעלתה הוריקה למטה רק לשיבת שיירי
 24 החטאת, ולא למתנות העולה.
 25 הגמרא מקשה לרב אשי מברייתא נוספת: תא שמע, דם עליונים
 26 שנתערב בדם תחתונים, אם הכחן נתן אותה למטה, ולא נמלה – לא
 27 התייעץ בחכמים מה לעשות בתערובת. רבי אליעזר אומר, ויחזור
 28 ויתן כעת למעלה לשם חטאת, והתחתונים עלו לו – ונתינתו
 29 בתחילה למטה עלתה לו לוריקת העולה, ואם סובר רבי אליעזר אין
 30 בילה, מדוע הכשיר את החטאת והעולה, שמא כשורק למעלה עלה
 31 בידו רק דם עולה, ולמטה רק דם חטאת.
 32 מתרצת הגמרא: ניתן לפרש שרבי אליעזר סובר אין בילה כרב אשי,
 33 והכא נמי – אף את ברייתא זו תפרש בריבא עליונים, וקא יהיב
 34 למעלה שיעור תחתונים ועוד, שבאופן זה ניתן למעלה לכל הפחות
 35 משהו מדם העליונים אף אם אין בילה.
 36 מקשה הגמרא: והא 'תחתונים עלו לו' קתני בברייתא, והרי שמא
 37 נתן את כל דם התחתונים למעלה. מתרצת הגמרא: אכן הוריקה
 38 למטה עלתה רק לשם שיירי.
 39 הגמרא מקשה לרב אשי מברייתא נוספת: תא שמע, דם תחתונים
 40 שנתערב בעליונים ונתן למעלה ולא נמלה, שאם היה נמלה, רבנן
 41 היו מורים לו לשפוך את הכל לאמה כדי לא לשנות במקום נתינת
 42 התחתונים, [אלו ואלו – רבי אליעזר ורבנן מודים, שישחזור] ויתן
 43 אותם למטה, ומשום שזקוק לתת משניהם למטה, מהחטאת לשם
 44 שיירי, ומהעולה לעיקר נתינת דמה, ואלו ואלו עלו לו, כלומר

המשך ביאור למס' זבחים ליום שבת קודש עמ' א

7 אליעזר שסובר במשנה שמי חטאת שנתערבו בהם מים פסולים, מזה
 8 שתי הזאות ונטהר, הזאה כל שהזאה מטהרת, והזאה אין צריכה
 9 שיעור. וכן סובר שהזאה שמהצחה ממנה בשר ומהצחה פסול, כשרה,
 10 ואין אומרים שמטהרת רק כשכולה מי חטאת. וקשה לריש לקיש
 11 שאמר שלרבי אליעזר 'הזאה צריכה שיעור'.

1 משום שיש כאן רק כל שזה מהפסולים, ואף להזאה די בכל שזה
 2 שהרי סובר שאין צריכה שיעור, וכל אחת מההזאות אינה יכולה
 3 להיות קטנה משיעור כל שזה.
 4 הגמרא מקשה על פירושו של ריש לקיש: מיתבי, שנינו בברייתא
 5 (תוספתא פ"ה ה"א), מים פסולים שנפלו לצלוחית של מי חטאת, כל
 6 המים שבצלוחית פסולים להזאה. רבי חולק ואומר, לרבנן רבי